Posudek diplomové práce Adély ŠMILAUEROVÉ
KONVENT BOSÝCH AUGUSTINIÁNŮ VE LNÁŘÍCH. JEHO DĚJEPISCI A JEHO STAVEBNÍ A UMĚLECKÝ VÝVOJ 1684–1745

Diplomová práce Adély Šmilauerové je další v nedlouhé řadě témat, jež se vztahují k historií církevních řeholí a jejich řádových domů v období baroka, které na byly na naší katedře obhájeny (M. Jiřinec, K. Pařízková, P. Zahradník). Nedlouhé proto, že takový výzkum předpokládá výborné jazykové vybavení (zejména pokud jde o latinu) a velmi náročnou práci s prameny. A budiž hned řečeno, že právě toto jsou předpoklady, které diplomantka nepostrádá.

Dějiny kláštera bosých augustiniánů ve Lnářích v prvních zhruba 60 letech po jeho založení (vzhledem k akcentovanému zaměření na fundátory jde o časové vymezení vcelku logické, neboť je dáno obdobím, po které zůstávali patrony kláštera přímí potomci původního fundátora) jsou tématem, k němuž má autorka dlouholetý osobní vztah, vzhledem ke svému průvodcovskému působení na zámku ve Lnářích. Svůj prvotní zájem o umělecké práce z regionu (výsledkem tohoto zaměření byla diplomová práce o Johannu Hoffmannovi, úspěšně obhájená v r. 2008 na KTF UK) přesunula na dějiny samotného kláštera, který byl mimo jiné také ohniskem umělecké činnosti na tomto území.

Svou práci autorka uvedla přehledem bádání o dějinách kláštera v 19.–20. století (šlo převážně o vlastivědně orientované práce lokálních autorů, hlavně kněží) a možná poněkud stručným přehledem pramenů. Úctyhodný rozsah fondů, které autorka prošla, vysvítá lépe ze seznamu pramenů v závěru práce. Základem byl fond lnářských augustiniánů v SOA Třeboň, k tomu bylo třeba doplnit další prameny k dějinám kláštera v Archivu Národního muzea a ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje v Plzni. Na tomto místě je třeba konstatovat, že fondy lnářského konventu jsou mimořádně rozptýlené. Další materiály, vztahující se k dějinám řádu obecně nebo k dějinám dalších bosáckých konventů našla ve fondu zrušených klášterů v Národním archivu a v jednotlivých okresních archivech. Konečně autorka pracovala i ve vídeňském archivu augustiniánů a ve Státním archivu v Římě – netřeba podotýkat, že taková heuristická základna je pro diplomovou práci vysoce nadstandardní. Totéž platí i o literatuře: autorka studovala práce k dějinám řádu v italštině, španělštině, latině i němčině.

Jeden, a sice klíčový pramen autorka z této kapitoly vyčlenila – totiž základní dílo řádového dějepisectví u bosých augustiniánů, což jsou letopisy pátera Severina od sv. Anny. Kapitola o nich se přesunula – snad trochu nelogicky – na závěr pojednání o „památkách“.

Následuje kapitola shrnující dějiny kongregace bosých augustiniánů, přičemž autorka vysvětluje její odlišnosti od augustiniánů poustevníků, s nimiž bývají bosí augustiniáni často zaměňováni. Následuje stručná historie sakrálních staveb, které se na místě pozdějšího kláštera a kostela nacházely dříve, včetně konstatování, do jaké míry ovlivnily podobu nově fundovaného kostela.

Fundátorem kláštera byl mladší syn Humprechta Jana Černína (který první pojal myšlenku uvést do Lnář některou žebravou řeholi) Tomáš Zacheus se svou chotí Zuzanou Renatou z

Martinic. Proces výběru konkrétní řehole a legenda, která se okolo něho vytvořila, patří k nejzajímavějším místům práce.

Dějiny konventu v letech 1684–1745 jsou strukturovány podle osob vrchnostenských patronů kláštera. Vzhledem k podstatnému vlivu, který si na chod a rozvoj kláštera rodina fundátora a jeho potomci udržovali/y je to členění vcelku logické. Pozoruhodná je například generace dcer zakladatelského páru, v níž se uplatňovala i výrazná osobnost Marie Gabriely Lažanské, paní na Manětíně, přestože přímo se lnářským konventem neměla žádné právní vztahy. Uvnitř těchto podkapitol jsou pak pojednávány jednotlivé problémy či události ze života kláštera v tom kterém období. Určitá obsahová nevyrovnanost jednotlivých kapitol přitom vypovídá víceméně o stavu pramenné základny. Zejména zřetelně se ukázalo, jak podstatný byl vztah mezi patrony a klášterem, a jak silný vliv měl patron nejen například na stavební podobu kostela a konventu, ale i na každodenní život v něm. Zajímavě jsou podány i kompetenční spory okolo fundační listiny a jejího potvrzení.

Po historické kapitole, která tvoří jádro práce, následuje kapitola o dochovaných barokních památkách lnářského kláštera, počínaje stavbami přes oltáře až k obrazům. Autorka tady prokazuje suverénně zvládnutý interdisciplinární přístup a schopnost ikonografického „myšlení“ a vidění. Tomu odpovídá i bohatá obrazová příloha, obsahující kromě bohaté fotodokumentace autorky např. také zaměřený plán kostela.

Z výše řečeného plyne tedy jednoznačně, že práce Adély Šmilauerové je v mnoha ohledech mimořádná. Ačkoliv bychom se mnohde chtěli třeba dovědět více (prameny to ovšem ne vždy nedovolují), hlavní problémy v nejstarších dějinách lnářského kláštera jsou vybrány s přehledem. Zejména analýza vztahů mezi rodinou fundátora a patronů na jedné, a konventem na druhé straně, nemá v dosavadní literatuře – pokud vím – obdoby. Proto navrhuji ohodnotit tuto práci stupněm „**výborně**“.

V Praze 7. září 2011

PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. (vedoucí práce)